№ 118 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ՅՈՒՆԻՍԻ 30 **1899** ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ՅՈՒՆԻՍԻ 30 № 118

ՔՍԱՆԵՕԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարվան 6 րուբ.
Առանձին համարները 5 կոպէկով.
Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ.
Մեր հասցէն. Тифлисъ, Редакція „Мшакъ“.
Կամ Tiflis, Rédaction „Mschak“.
Տէլէֆօն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(բացի կիրակի և տօն օրերից)
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.
Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ.
Տէլէֆօն № 253.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Բարձրագոյն մանիֆէստ. Թագաժառանգ Ցեսարեվիչի մահը.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Մամուլ. Նամակ Բագուից. Նամակ Նոր-Նախիջեւանից. Նամակ Ղուբայից. Նամակ խմբագրութեան. Ներքին լուրեր. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ.—Արտաքին լուրեր. ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ.—Նամակներ. Համքարական ժողովում:

ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ՄԱՆԻՖԷՍՏ

Ողորմութեամբն Աստուծոյ Մենք, Նիկօլայ Երկրորդ, Կայսր և Ինքնակալ համայն Ռուսաստանի, Թագաւոր Լեհաստանի, Մեծ Իշխան Ֆինլանդիայի և այլն, և այլն և այլն: Յայտարարում ենք բոլոր Մեր հաւատարիմ հպատակներին.

Այս յունիսի 28-ին վախճանվեց Աբասթումանում Մեր Սիրեցեալ Եղբայր Թագաժառանգ Ցեսարեվիչ և Մեծ Իշխան Գէօրգի Ալէքսանդրօվիչ: Հիւանդութիւնը, որին ենթարկվել էր Նորին Կայսերական Բարձրութիւնը, թւում էր, թէ դեռ կարող էր տեղի տալ ձեռնարկած բժշկութեան ներգործութեանը և հարաւային կլիմայի ազդեցութեանը. բայց Աստուած այլ կերպ տնօրինեց: Անտրտունջ հնազանդվելով Աստուծու նախախնամութեանը, Մենք հրաւիրում ենք Մեր բոլոր հաւատարիմ հպատակներին մասնակից լինել մեր սրտագին վշտին և ջերմեռանդ աղօթքներին՝ Մեր հանգուցեալ Եղբօր հոգու հանգստութեան համար:

Այսուհետև քանի դեռ Աստուծուն հաճելի չէ օրհնել Մեզ արու զաւակի ծնունդեամբ, համայն Ռուսաստանի գահը ժառանգելու ամենամօտիկ իրաւունքը, գահաժառանգութեան վերաբերեալ պետական հիմնական օրէնքի ճիշդ հիման վրա, պատկանում է Մեր Ամենասիրելի Եղբայր Մեծ Իշխան Միխայիլ Ալէքսանդրօվիչին:

Տուած է Պետերհօֆում յունիսի 28-ին, Քրիստոսի ծննդեան հազար ութ հարիւր իննսուն իններորդ տարին, իսկ Մեր Թագաւորութեան հինգերորդ տարին:

Իսկականի վրա Նորին Կայսերական Մեծութեան Սեփական ձեռքով գրված է.

ՆԻԿՕԼԱՅ

ԹԱԳԱԺԱՌԱՆԳ ՑԵՍԱՐԵՎԻՉԻ ՄԱՀԸ

Երկուշաբթի, կէսօրից յետոյ, Թիֆլիսում կայծակի արագութեամբ տարածվեց այն լուրը, թէ Նորին Կայսերական Բարձրութիւն Թագաժառանգ Ցեսարեվիչ և Մեծ Իշխան Գէօրգի Ալէքսանդրօվիչ վախճանվեց Աբասթումանում:

Այդ ծանր հարուածը, որ կրեց Կայսերական Ընտանիքը և նրա հետ ամբողջ Ռուսաստանը, երէկ պաշտօնապէս յայտարարվեց, և Թիֆլիսում, տների վրա ծածանվում են սգի սև դրօշակներ:

Հանգուցեալ Մեծ Իշխանը, ինչպէս յայտնի է, երկար ժամանակ Աբասթումանում էր ապրում հիւանդութեան պատճառով, բայց Կովկասի այդ հքնաղ անկիւնը չը կարողացաւ ազատել Օգոստափառ հիւանդին և նա վախճանվեց ծաղկափթիթ հասակում, 27 տարեկան:

Մեծ Իշխան Գէօրգի Ալէքսանդրօվիչ ծնվել է 1871 թւականի ապրիլի 27-ին: 1894 թւին, երբ գահ բարձրացաւ Թագաւոր Կայսր Նիկօլայ Ալէքսանդրօվիչ, Մեծ Իշխան Գէօրգի յայտարարվեց Գահի ժառանգ: Նորին Բարձրութիւնը այդ ժամանակ արդէն հիւանդ էր և մշտական բնակութիւն էր հաստատել Աբասթումանում: Նրա առողջութեան վրա շատ մեծ ազդեցութիւն արաւ այն ճանապարհորդութիւնը, որ Նա կատարեց Արեւելքում Թագաւոր Կայսր Նիկօլայ II-ի հետ, որն այն ժամանակ դեռ Թագաժառանգ էր: Ճանապարհի կէսից Մեծ Իշխան Գէօրգի Ալէքսանդրօվիչ հարկադրված էր, հիւանդութեան պատճառով, վերադառնալ Ռուսաստան:

Ռուսաց Կայսերական Ընտանիքը ներկայ դարում այս երկրորդ անգամն է, որ կրում է այսպիսի անժամանակ, դառն կորուստ: 1865 թւի ապրիլի 12-ին Նիցցայում վախճանվեց Մեծ Իշխան Նիկօլայ Ալէքսանդրօվիչ, որ նոյնպէս Թագաժառանգ էր, նոյնպէս ծաղիկ հասակում գոհ գնաց անողոք հիւանդութեան:

Այն ծանր վիշտը, որ պատճառեց ամբողջ Ռուսաստանին Մեծ Իշխան Գէօրգի Ալէքսանդրօվիչի մահը, մանաւանդ զգալի պիտի լինի մեզ, կովկասցիներիս համար, քանի որ Ցեսարեվիչը մեր երկրում էր ապրում երկար տարիներ և մեր երկրի ազգաբնակութիւնը շատ է վայելել Նորին Կայսերական Բարձրութեան առատաձեռնութիւնը և բարձր շնորհները:

Այս տխուր օրը հայոց ազգը ամբողջ սրտով միանում է այն վշտահար զգացմունքին, որ Ռուսաստանի բազմամիլիօն ազգաբնակութեան սիրտն է յուզում: Թող Հոգին Սուրբը լինի Կայսերական Ընտանիքի մխիթարիչը այս դառն սուգի մէջ:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՄՈՒԼ

1899 թւականը կանանց հարցի տարեգրութեան մէջ բաւական պայծառ գոյն կունենայ: Այս տարի կանայք մի քանի յաղթութիւններ տարան. ինչպէս գիտենք, ֆրանսիական պարլամենտում ընդունվեց այն օրինագիծը, որով կանանց իրաւունք է տրվում փաստաբանութեամբ պարապել: Վիճաբանութիւնները շատ հետաքրքրական էին. մինչև այժմ մամուլի մէջ էին տեղի ունենում վիճաբանութիւններ այն մասին, թէ կանանց ազատութիւնը կը լինի բարքերի և ընտանեկան կարգերի քայքայում, թէ կինը չը պիտի հրամայող լինի և այլն: Համարեա այդ մի և նոյն առարկութիւնները լսվում էին և պատգամաւորական նստարաններից ֆրանսիական ազգի ներկայացուցիչների ժողովում: Բայց, հակաֆէմինիստների վայնասունը, ինչպէս երեւում է, գնալով մեղմանում է, թուլանում և տղամարդիկ ժամանակի ընթացքում հաշտվում են այն պարզ ճշմարտութեան հետ, թէ չէ կարելի խեղդել մի հարց, որ պաշտպանվում է այնպիսի եռանդով և արդարութեան այնքան համոզիչ զէնքերով: Ծրագիրը ընդունվեց 319 ձայնով ընդդէմ 177-ի և այդ յաղթանակը, անշուշտ, միայն Ֆրանսիացի կանանց չի ուրախացնի: Այդպիսի մի փորձ էլ, ինչպէս երէկ հաղորդեցինք «Մշակում», եղաւ Անգլիայում. պատգամաւորների ժողովը ընդունեց այն առաջարկութիւնը, որ իրաւունք էր տալիս կանանց պաշտօններ վարել քաղաքային խորհրդարանում, բայց լօրդերի ժողովը, Անգլիայի այս հինաւուրց պահպանողական խորհրդատու հիմնարկութիւնը, ոչնչացրեց այդ որոշումը: Անցնելով օրէնսդրական ժողովներից կեանքին, մենք այստեղ էլ տեսնում ենք եռանդուն գործունէութեան մի շարք փաստեր: Ամենից առաջ Հաագայի կօնֆէրէնցիան քարոզչական մի շարժում առաջ բերեց կանանց մէջ, մի քարոզչութիւն, որի նպատակն էր ժողովրդականացնել խաղաղասիրութեան գաղափարը և որ միացրեց Ամերիկայի և Եւրօպայի կանանց: Այժմ, ինչպէս յայտնի է, Լօնդօնում տեղի ունեն կանանց կօնգրէսի նիստերը: Այդպիսի ժողովներ վերջին տարիներս մի քանի անգամ են տեղի ունեցել Եւրօպայի զանազան կողմերում: Բայց մի ժողով, որ դարձեալ Լօնդօնումն էր գումարված և առաջինն էր, արժանի է ամենայն ուշադրութեան և համակրանքի. դա այն ժողովն է, որ նպատակ ունի մաքառել «սպիտակ ստրկուհիների» վաճառքի դէմ, այսինքն վերացնել այն ամօթալի երևոյթը, որ զանազան մութ անձնաւորութիւններ զանազան միջոցներով խլում են կանանց և աղջիկներին իրանց ընտանիքներից և տանում են հեռաւոր տեղեր ու վաճառում: Այս ժողովը արդէն վերջացրել է իր պարապմունքները և մի քանի համակրելի վճիռներ է կայացրել, որոնք մարդկութեան պատիւը արատաւորող այդ զզուելի վաճառքի դէմ լաւ միջոցներ կը դառնան և դարձեալ յաղթանակ են կանանց հարցի տեսակէտից: Որոնելով ամեն տեղ կնոջ եռանդուն գործունէութիւն, մենք ուրախութեամբ կանգ ենք առնում Ռուսաստանի սովատանջ նահանգներում և տեսնում ենք, որ կանացի սիրտը ժողովրդական սոսկալի դժբաղդութեան ժամանակ ընդունակ է շատ գեղեցիկ գործեր կատարել: «Русскія Вѣд.»» լրագրի թղթակիցը Սամարայից գրում է հետեւեալը.

Կանայք կառավարում են մի մասնաւոր շրջանի բացած ճաշարանները, խնամում են հիւանդներին և այլն: Բացի դրանից, սովատանջների օգտին հաւաքվող նուէրների ամենանշանաւոր մասը կանանց ձեռքով է գալիս: Այս նպատակով կանայք սարքում են գրական երեկոյթներ, սիրողների ներկայացումներ, վիճակախաղ, եկեղեցիներում գանձանակ են պտտեցնում և այլն: Մի քանի քաղաքներում նոյն իսկ կազմակերպվել են կանանց յատուկ շրջաններ սովատանջներին օգնելու համար: Այդ բոլոր շրջանները արդէն շատ նշանաւոր գումարներ են հաւաքել սովատանջներին, իսկ վերջին ժամանակներս մի քանիսները յանձն են առել նոր աշխատանք, այն է հաւաքել հին կտաւեղէն, րզգեստներ, ոտնամաններ, կարել և կարկատել երեխաների համար այն ամենը, ինչ պահանջվում է...

Եւ տարակոյս չը կայ, որ կանայք հէնց այդպիսի գեղեցիկ գործերով ցոյց կը տան ամբողջ աշխարհին, որ իրանք արժանի են լաւ վիճակի, որ տղամարդկանց չափ նրանք էլ կարող են մարդկութեան օգտակար անդամներ լինել: Մեր կոչտ, մարդատեաց ժամանակի մէջ գուցէ կանանց է միայն վիճակված մոցնել մեղմութիւն, գթասրտութիւն, եղբայրսիրութիւն: Թող այդպէս լինի. աշխարհը կիմանայ երախտապարտ մնալ իրան բարերարութիւն անողներին, ովքեր էլ լինեն նրանք: Մենք սովոր ենք խիստ քննադատել կանանց. բայց պէտք է և արդար լինենք. երբ կինը խաղատիկնիկի դիրքից բարձրանում է դէպի գաղափարականը, այն ժամանակ չէ կարելի չը յարգել նրան և չը խոստովանել, որ նա աւելի լաւ դրութեան է արժանի:

ՆԱՄԱԿ ԲԱԳՈՒԻՑ

Յունիսի 27-ին

«Մշակի» ընթերցողներին արդէն յայտնի է հեռագրից, որ տեղական յայտնի նաւթարդիւնագործ Իպ. Կօնստ. Բիլսկի ձերբակալված էր: Նա մեղադրվում էր գողութեան մէջ, այն էլ նաւթի գողութեան, որ կատարել է իր ստորադրեալ ծառայողների մասնակցութեամբ: Գործը վերջնականապէս դեռ չէ վճռվել. դեռ քննութիւն պիտի կատարվէր կարևոր գործերի յատուկ քննիչի ձեռքով, որի կարգադրութեան համաձայն էլ ձերբակալված էր: Ձերբակալութիւնից երկու օր յետոյ բանկում է կրակից նոյն Բիլսկու կերօսինով լի բէզէրվուարը. հրդեհը տարածվում և երեք օր շարունակ լափում է «գողութեամբ» տնտեսած հարստութիւնը... Անցնում է չար բաղդի և այդ խաղը: Բիլսկի առիւծ դառած՝ մանչում է բանտի խորքում. Նա պատրաստ է շատ բան տալն ու վրա անել, և կարող է անել. ունի միջոց, փող, միլիօններ... բայց, աւա՜ղ, միլիօնները անզօր են գտնվում, օգնութեան չեն հասնում, չեն կարողանում հանգստացնել բորբոքված սիրտը, կատաղի զայրոյթը: Նրա քայքայված ներվերը այլ ևս հանգստութիւն չեն գտնում, սեղծում են տանջանքներով լի մի վախճան: Բիլսկի չէ դիմանում, ընդունում է սոսկալի մի մահ. նա խեղդամահ է անում իրան: Եւ կեանքի վերջին վայրկեաններում քսանհինգ կոպէկանոց կաշուէ գօտին, որով խեղդել է իրան, աւելի մեծ ծառայութիւն է մատուցանում Բիլսկուն, քան դուրսը մնացած նրա միլիօնները: Նա հանգստանում է վերջապէս: Բագուի աչքի ընկնող կրեսոսներից մէկը, 8—10 միլիօն կարողութիւն ունեցողը, հանգստութիւն է որոնում, և գտնում է այդ հանգստութիւնը ինչի մէջ,—անողոք ճակատագիր,—խեղդամահի, խայտառակ ինքնասպանութեան մէջ, այն էլ բանտում՝ «կենդանի մեռածների» թշուառ աշխարհում... Խրատական և առանձին ուշադրութեան արժանի երևոյթ:

Ո՞վ է միլիօններ դիզած այդ Բիլսկին: Մի արհեստաւոր: Տարիներ առաջ, երբ մուտք է գործել Բագու, ապրուստի միջոց անգամ չէ ունեցել: Շնորհիւ իր «բնածին ճարպիկութեան», նրան աջողվել է կարճ միջոցում մեծ հարստութիւն ձեռք բերել, և այսօր տասն միլիօն է հաշւում նրա ամբողջ կարողութիւնը: Արհեստաւոր Բիլսկին հէնց առաջին տարիներից սկսած՝ միջոցների մէջ խտրութիւն չէ դնում: Կազմում է կեղծ հաշիւներ, պայմանաւորվում է զանազան «փողբաղչիների» հետ և շարունակ աւելորդ փող է կորզում երկաթուղային վարչութիւնից: Նոյն միջոցը նա գործադրում է և ծառայութիւնը թողնելուց յետոյ: Սեփական գործեր ձեռնարկելով՝ հնարաւորութիւն է ստանում աւելի մեծ զեղծումներ անելու: Յաճախ նոյն իսկ զգալի կերպով աչքի են ընկնում այդ զեղծումները, սակայն, սովորաբար, աչքաթող է անվում: Առևտրական շրջաններում նրա ձեռք բերած դիրքը քօղարկում է այդ զազրելի, բայց «համարեա գործածական» արարքը: Չը նայելով որ նա ընդհանրապէս լաւ անուն չունէր վաստակած, թէկուզ հէնց նաւթարդիւնաբերողների շրջանում, այնու ամենայնիւ, տեղիս հասարակութեան մէջ աչքի ընկնող տեղ ունէր բռնած: Մի քանի տարի շարունակ նաւթարդիւնաբերողների ժողովի կողմից խորհրդի անդամ է ընտրվել. եղել է հոգաբարձու, մասնաժողովի անդամ այս կամ այն դպրոցի, բարեգործական հիմնարկութիւնների: Մասնակցել է միշտ նուիրատւութիւններին, բարեգործական նպատակով տեղի ունեցող ժողովարարութիւններին և այլն: Այնպէս որ եթէ հրապարակ չը հանվէր նրա «նաւթի գողութեան» վերջին դէպքը, անկասկած, նա նոյն դիրքի մէջ պիտի մնար, և թերևս մի քանի փոքր ի շատէ խոշոր նուիրատւութիւններից յետոյ, «բարերար» անուն ժառանգէր և պատւի ու գովասանքների արժանանար:

Այն ինչ այժմ, ինչպէս պատմում են և ականներև կացուցանում, դուրս է գալիս, որ այդ «բարերար» ձևացող և նուիրատւութիւններ շըպրտող կրեսոսը մի հրէշ է եղել և անխիղճ մի գազան: Նա տարիների ընթացքում գետնի տակով անցկացրած է ունեցել գաղտնի խողովակ, որը միացնելով ուրիշների նաւթատար խողովակի հետ՝ շարունակ սեփականացրել է ուրիշի նաւթը: Աւելի սոսկալին նա է, որ նա այդ կատարել է իր ստորադրեալ ծառաների մասնակցութեամբ, որոնցից անհաւատարիմներին, ինչպէս ասում են, սպանել է տալիս եղել, կամ նաւթի ամբարները գլորում՝ նաւթահեղձ անում...

Ահա միլիօնների ուղին: Արդեօք նոյն ուղին չէ առաջնորդել և ուրիշ շատ միլիօնատէրերի. Նոյն արիւնոտ ձեռքերը չեն, որ այդ միլիօններից մաս են հանում բարեգործական նպատակների համար և դրանով արեան հետքերը կորցնելու փորձեր անում: Ո՞վքեր են եղել այն «բարերար» կոչվածները, որոնք հազարներ նուիրելով եկե-

ղեցիներ, դպրոցներ, հիւանդանոցներ և ապաստարաններ են կառուցել, ինչ է նրանց անցեալը, ինչ միջոցներով են ձեռք բերել այդ կարողութիւնը...

Միթէ նոյն Րիլսկիները չեն զանազան վարիացիաներով։ Բայց ով է հարցնողը, ում հոգն է անցեալով հետաքրքրվելը. բաւական է, որ ունի կարողութիւն, որ կապիտալիստ է, նուիրատուութիւններ է անում և մենք պատրաստ ենք կուրօրէն երկրպագու լինելու նրան, լիզելու նրա թէկուզ արիւնոտ ձեռքերը և ովսաննաներ կարդալու... Այո, խիստ դառն է, բայց իրողութիւն է, սոսկալի իրողութիւն։

Ն. Դաւթեան

ՆԱՄԱԿ ՆՈՐ-ՆԱԽԻՋԵՒԱՆԻՑ

—

Յունիսի 17-ին

Նոր-Նախիջևանի եկեղեցական հայ-աղքատաց հոգաբարձութիւնը, կամենալով իր 1896-ի, 1897-ի և 1898-ի հաշիւները հաստատել տալ, հրաւիրեց ծխականներին թեմական դպրոցի դահլիճը, ուր և կայացաւ ամսիս 13-ին ծխականների ընդհանուր ժողովի նիստը։

Այս նիստին ներկայ էին 160 հոգի։ Եւ որովհետև այս թիւը կանոնադրութեան համեմատ համարվում է օրինական, ուստի և աղքատաց հոգաբարձութեան նախագահը, պ. Մատթէոս Խլղաճեան, ժողովի նիստը բաց անելով՝ առաջարկեց ընդհանուր ժողովի համար ընտրել նախագահ։ Այդ պաշտօնի համար առաջարկվեցին՝ պ.պ. Մինաս Բերբերեանց և Շահազիզեանց, որոնցից առաջինը, ձայների մեծամասնութիւնով, ընտրվեց նախագահ։

Որովհետև այս ժողովի մէջ վիճողները չեն կարողացել վիճաբանութիւնների ժամանակ պատշաճաւոր կարգը պահպանել՝ իրանց յուզված հոգեկան դրութիւնների պատճառով, ուստի և ինձ անկարելի է մի առ մի այստեղ արձանագրել ճիշդ կերպով այս նիստում բոլոր յայտնված կարծիքները. բայց վերջինների ընդհանուր ամփոփումը հետևեալն է։

Աղքատաց հոգաբարձութեան նախագահ պ. Խլղաճեանը իր համախոհների հետ ամեն ճիգ է թափում հաստատել տալու իր տխրահռչակ ընկեր հոգաբարձուների երեք տարվայ հրէշաւոր հաշիւները, իսկ միւս կողմից՝ պ.պ. Բերբերեան և Զուրաբեան դիմադրում են։ Այս հիման վրա ընդհանուր ժողովը, աղքատաց հոգաբարձութեան ներկայացրած հաշիւները չը հաստատած՝ աղմըկալի կերպով ցրվում է...

Աղքատաց հոգաբարձութեան պ.պ. անդամներ, ինչպէս դուք ձեզ թոյլ էք տալիս ընդհանուր ժողով կազմելով՝ առաջարկել ձեզ ընտրողներին ձեր այն հրէշաւոր կեղտոտ հաշիւները հաստատելու, որոնց մէջ ձեր ընտրած քննիչ յանձնաժողովը անհերքելի փաստերով ապացուցած է, որ դուք, 14 ընտրված հոգաբարձուներդ, փոխանակ որբերի, աղքատների, ուսումնարանների, չքաւոր ուսանողների, հիւանդանոցների անունով կտակված անշարժ և շարժական գոյքերը տնտեսապէս շահեցնելու, դուք անձեռնմխելի դրամագլուխները՝ ձեռնմխելի դարձնելով՝ առանց որ և է իրաւունք ունենալու տարեկան մինչև 12,000 րուբլի եկամուտ բերող հիմնաւոր կտակված շինութիւնները քանդել էք և նորն էք շինել...։ Այո, ձեր շինել տուած տունը շքեղ է միայն դրսից... և բեռնւած է չնչին եկամուտ... Նրա վրա դուք մսխել էք 300,000 րուբլի, որոնց մէջը գտնվում է և թեմական դպրոցի 60,000 րուբլին, որին դուք երբէք իրաւունք չունէիք ձեռք տալու։ Ի՞նչպէս դուք ուզում էք այդ արիւնոտ հաշիւները հաստատել տալ Նոր-Նախիջևանի խեղճ ժողովրդին, երբ ձեր ընտրած քննիչ յանձնաժողովը հէնց այդ հաշիւների մէջ գտել է 100,000 րուբլուց աւելի կորուստ... Միթէ դուք այդ ահագին՝ որբերի, աղքատների, չքաւոր ուսանողների, ուսումնարանների, աղքատանոցների կորուստը չը պէտք է լրացնէք իբրև ապացուցված պարտապաններ... Չէ՞ որ դուք ձեր անմաքուր ձեռքերով խրտնեցրած կը լինէք բոլոր այն հայերին, որոնք ապագայում կը կամենային բարեգործութիւն անել՝ իրանց ազգին կտակներ թողնելով։

Ես իբրև մի հոգևորական հայ, որի սրբազան պարտականութիւնն է ազգի համար բարերարներ գտնել, եղբայրաբար խորհուրդ եմ տալիս ձեզ շուտափոյթ լրացնելու վերոյիշեալ մեծ ազգային գումարը, եթէ չէք ուզում ձեր դէմ ոտքի կանգնեցնելու ամբողջ այն ազգը, որին դուք ձեր ներկայ վարմունքով այնքան վնաս էք հասցնելու...

Նախ ուղղեցէք ձեր հրէշաւոր հաշիւները՝ անմիջապէս վճարելով ձեր կորցրած գումարները ու յետոյ՝ առանց այս ու այն կողմը ընկնելու, հրաւիրեցէք ժողովրդին, հաշուետեսներին, որ ձեր մաքրված հաշիւները հաստատեն... Սխալվել ամենքս էլ կարող ենք. բայց վա՜յ այն մարդուն, որին պարզ կերպով ցոյց են տալիս իր սխալը, բայց նա չէ ուզում ճանաչել այդ սխալը... Ես նրան համարում եմ կորած մարդ։

Լաւ իմացէք, պարոն քաղաքագլուխ, աւագ քահանայ, համալսարանական հոգաբարձուներ, որ արդէն ձեր սխալը դուք այսքան երկար ժամանակ չուղղելով՝ յօգուտ ազգային կրթութեան կազմված ու գրված մի քանի կտակներ արդէն պատռվեցան... Շտապեցէք, քանի դեռ շատ ուշ չէ՝ կանգնելու ճշմարտութեան հողի վրա և քաջութիւնով ուղղելու ձեր մեծ սխալը... այս գործում ձեր դատաւորը հայոց ազգն է... Նա որքան սիրով իր գիրկը ընդունող է դարձի եկողներին, այնքան էլ խիստ է յամառ ոճրագործների հետ...

Դուք այժմ գտնվում էք յաւիտենական մահվան և յաւիտենական կեանքի մէջ... Ընտրեցէք, որը կարող էք...

Սրապիոն քահ. Սամուէլեան

ՆԱՄԱԿ ՂՈՒԲԱՅԻՑ

—

Յունիսի 26-ին

Մորեխը, բացի Իլխիչի գիւղից, որի մասին հաղորդել էինք ապրիլի 17-ից գրած մեր նամակով, երևացել է նաև Ղուբայի գաւառի հետևեալ գիւղերում Միւշկիւրի՝ 1) Ջաղաթա, 2) Սայեադ, 3) Ջէկ և 4) Քէյմուրադ։ Գիւղացիներն իմանալով մորեխի մասին՝ յայտնում են գաւառապետին, որը ժամանակ չը կորցնելով ուղարկում է Թարգման Մահմուդ բէկին. սա գիւղական գրագիրների և գիւղացիների հետ, թւով երեք հարիւրից հինգ հարիւր մարդ, շրջում է այն տեղերը, ուր երևացել է մորեխը։ Գործը սկսվեց մայիսի 18-ից և երեք շաբաթվայ ընթացքում, այսինքն մինչև յունիսի 8-ը տեղի ունեցաւ սարսափելի կոտորած։ Մորեխի կոտորելը երեք ձևով է կատարվում. նախ՝ որ աւելում են և աւելներով ջարդում, փչրում են, երկրորդ՝ որ փոսեր են քանդում, աւելում են, ածում փոսերի մէջ և փոսերի գլուխները իսկոյն ծածկում են՝ խեղդամահ անելով մորեխը. և վերջապէս՝ երրորդ ձևը, երբ հնար չէ լինում ոչ աւելներով ջարդել, կամ փոսերում կենդանի թաղել, հնար են գտնում ամբողջ ոչխարների հօտեր անցկացնել այն տեղերից, ուր մորեխ կայ. ոչխարը ոտնատակ է անում մորեխին։ Աջողութիւնը եղաւ կատարեալ. մի հատ մորեխ կենդանի չէ մնացել, բոլորը կոտորվել են։ Գիւղացին ուրախ է և ազատված է իր թշնամուց, որի պատճառով ձախորդութեան և վնասների մէջ չընկաւ։ Նոր էր ձուից դուրս եկել և հազիւ էր թեւուրվել, կարողացել է փոքր թռչկոտել, բայց անկարող է եղել երկար սաւառնել օդի մէջ։ Մորեխ այս տարի այդ կողմերում շատ ու շատ էր երևացել և կարող էր, անկասկած, Ղուբայի գաւառին վտանգ և վնասներ հասցնել, եթէ շուտափոյթ ու ձեռնհաս միջոցներ չը գործադրվէին։

Մասամբ այդ գործին օգնել է և Միւշկիւրի պրիստաւ Հասան բէկը։

Մ. Ս.

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

—

Ռաշտ, 20 յունիսի

Բարեհաճեցէք, խնդրում ենք, «Մշակի» մէջ տեղ շնորհել երկտողիս։

Ռաշտի Հայուհեաց բարեգործական ընկերութիւնը ոչ մի ջանք չը խնայելուց յետոյ, վերջապէս այսօր իր կազմակերպութիւնը օրինաւոր հիմքերի վրա դրված համարելով՝ կարող է զգում իրան՝ ձեռնարկել իր ծրագրի իրականացման, այն է՝ ձեռք առնել Ռաշտի իգական սեռի կրթական գործը ամբողջովին, ընդարձակել նրա ծրագիրը և ժամանակակից պահանջներին համապատասխան կրթված և դաստիարակված մանուկներ տալ ազգին, և որ գլխաւորն է՝ կրթական-բարոյականի հետ միացնել նաև գործնականը, այն է՝ կանացի զանազան արհեստագործութիւնների առանձին բաժանմունք բանալ, որով տեղիս նիւթապէս աննախանձելի վիճակում գտնվող հայ ժողովրդի իգական սեռը ապագայում միջոց ունենայ ոչ միայն ինքն էլ մի այլ բեռ լինել ընտանիքի տղամարդուն, այլ և միջոց ունենայ առանց դժուարութիւնների այդ ծանրութեան մի մասն էլ ինքը կրել, տնտեսապէս աջակցելով տղամարդուն։

Օրիորդաց դպրոցական նախկին խուցի մօտ այժմ կառուցված է պ. Աղաւել Յովսէփեանի ծախքով «Մարիամեան օրիորդաց դպրոցի» նոր և փառաւոր շէնքը, որը առաջին շէնքն է քաղաքում և որը, յուսով ենք, շուտով ընկերութեան տրամադրութեան տակ կը դրվի։

Ընկերութիւնս խորին շնորհակալութեամբ ստացաւ հետևեալ նուէրները, պ. Աղաւել Յովսէփեանի միջոցով հանգանակված.—տ. Մարգ. Թումանեանից 100 րուբլի, նահանգապետ Սադի-Սալթանից 500 ղռան, պ. Խաչ. Թումանեանից 1000 ղռ., պ. Խարիլոս Պապատօպուլօսից 1000 ղռ., պ. Բաղդասար Մել.-Սարգսեանից 100 ղռ., պ. Պաւել Պապուղենից 428 ղռան։ 2) տ. Հեղինէ Տէր-Օհանեանի միջոցով հանգանակված, տիկիններ Մարիամ Թումանեանից՝ 100 ր., Եղիս. Տէր-Օհանեանից 50 ր., Աֆ. Տէր-Օհանեանից՝ 30 ր., Նատաշա Վարդանեանից՝ 20 ր., տ. Կալիփսէ Մէլ.-Ազարեանից՝ 20 ր., Աննա Վարդանեանից՝ 30 ր., Գայեանէ Պօղոսեանից՝ 10 ր., Թամար Տէր-Օհանեանից՝ 10 ր., Մարիամ Գրիգորեանից՝ 10 ր., Գայանէ Բըժըշկեանից՝ 5 ր., Փեգրօն Իւզբաշեանից՝ 25 ր., Վարդենի Գալստեանից՝ 20 ր.։ 3) տ. Նատալիա Կրասիլնիկեանի հանգանակած 200 ր.՝ 4) տ. Մարիամ Յովսէփեանի միջոցով, պ. Սիմէօն Թումանեանից՝ 1000 ղռան. 5) պ. Գրիգոր Մել.-Ազարեանից՝ 250 ղռ.։

Ընկերութեան հասցէն՝ Черезъ Баку-Энзели въ Рештъ (Персія). Société de Bienfaisance des Dames Armeniennes de Becht (Perse)։

Նախագահ՝ Մարիամ Յովսէփեանց
Քարտուղար՝ Յակ. Ղազարեանց

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

Երկուշաբթի, յունիսի 28-ին, Թիֆլիսի նահանգապետ գնդապետ Սվեչին, կովկասեան եր-

Բ Ա Ն Ա Ս Ի Ր Ա Կ Ա Ն

Ն Ա Մ Ա Կ Ն Ե Ր

(Պատմուածք Մօրիս Լաբլէնի)

—

Արդէն վեցերորդ տարին է, ինչ որ ամուսնացած եմ, բայց, մեր հարսանիքի հէնց առաջին ամսից յետոյ, ես համոզվեցի, որ իմ և իմ կնոջ մէջ չը կայ ոչ մի նմանութիւն, և չի էլ կարող լինել։ Ի մեծ ցաւ ինձ, կնոջ մէջ իմ յարգած արժանաւորութիւններից ոչ մինը ես չը գտայ Հենրիետի մէջ, այլ հանդիպեցի մի ամբողջ շարք պակասութիւնների, որոնք իմ մէջ միայն զզվանք էին յարուցանում։ Իմ սէրս դէպի նա՝ շարունակ սառչում էր, իսկ դրա հետ միասին, նրա բնաւորութիւնը օրէցօր ծանր և անտանելի էր դառնում։ Հենրիետը ինձ գրգռում էր, ազդում էր ջղերիս վրա, մենք միմեանց յանդիմանում էինք, ամեն մի չնչին բան կռւելու առիթ շինելով՝ հայհոյում էինք միմեանց և տարվայ վերջն էլ սկսեցինք ջոկ ապրել, որպէս բոլորովին օտար մարդիկ, հանդիպելով միմեանց՝ կողմնակի մարդկանց մօտ միայն և երբեմն էլ ճաշին։

Մի քանի ամիս սրանից առաջ տանը մենակ նստած էի և իմանալով, որ Հենրիետը հիւր է գնացել, վճռեցի քրքրել նրա գրադարանը՝ կարդալու մի բան գտնելու համար։

Գրքերը ջոկջկելով՝ ես դարակից հանեցի մի փառակազմ, ոսկեզօծ գիրք, և բաց անելով, զարմանքից քիչ մնաց որ բղաւէի։ Սովորական տպագրական էջերի փոխարէն ես տեսայ նամակների մի ամբողջ կապոց, որ խնամքով կապած էր կապոյտ ժապաւէնով...

...Հենրիետի սիրահարի նամակներն էին, որից նա բաժանվել էր ընդամենը մի քանի ամիս սրանից առաջ։

Թերևս, ես չը սիրելով կնոջս, պէտք էր շատ թէ քիչ սառնասրտութեամբ վերաբերվէի այդ գիւտին։ Բայց ո՛չ. ես զգացի այն, ինչ որ զգում են ուրիշները։ Անարգանքը, չարութիւնը և վիրաւորված ինքնասիրութիւնն էր խօսում իմ մէջ։ Ուշքս կորցնելով ես ինձ ձգեցի առանձնասենեակս և ընկնելով թախտի վրա, դա՛ռն, դա՛ռն հեկեկում էի։

Այնուամենայնիւ, մի րոպէ անգամ մաքովս չանցաւ վրէժխնդրութեան ցանկութիւնը... Ես հեռու էի վրէժից...

Մի քիչ հանդարտվելով, ես վճռեցի հէնց նոյն երեկոյեան խօսել Հենրիետի հետ, բացատրել նրան, որ անհրաժեշտ է մեզ վերջնականապէս բաժանվել, և այդ աւելի պարզ կերպով, առանց կշտամբանքի և մեծաղորդ ֆրազների։

Սակայն, երբ նա վերադարձաւ, ես վճռածներից ոչ մէկն էլ չը կատարեցի։ Նա ձեռք մեկնեց ինձ և ես սեղմեցի, նա մի քանի հարցեր տուեց և ես նրան այնպէս էի պատասխանում, որ կարծես թէ ոչինչ չէր պատահել...

Բայց ինչո՞ւ... ինչո՞ւ էի ճշմարտութիւնը թագցնում նրանից... ինչո՞ւ ես նամակները փոխարինեցի մի կապոց թղթով, որ նա նրանց անհետանալը չը նկատէ... վերջապէս, ինչո՞ւ երկու օրվայ հոգեկան սարսափելի տանջանքներից և կռիւներից յետոյ ես նրան յայտնեցի՝ մի քանի շաբաթով կալուածներս գնալու ցանկութեանս մասին և բարեկամաբար հրաժեշտ տուի նրան...։ Յաճախ մենք, ինքներս նոյն իսկ չը նկատելով, մեր բանականութեան և մինչև անգամ բնազդի դէմ ենք գնում... խիղճը հպատակվում է մի աներևոյթ ձայնի։

Բնակվելով կալուածներումս, հարևաններիցս թագցնում էի իմ գալուստը, ամբողջ օրեր անցկացնելով կատարեալ մենակութեան մէջ։ Վերջապէս, երբ բնութիւնը և անդորր կեանքը ամրացրին իմ խախտված ջղերը և ես մէջս բաւականին ուժ էի գտնում քիչ թէ շատ սառնասրտութեամբ վերլուծելու ամբողջ անցեալը, սկսեցի նամակների ընթերցումը։ Ես այդ անում էի լուրջ կերպով, նախազգալով, որ իմ և Հենրիետի բախտը կախված է այդ քննութիւնից։ Ես նորից բոլորը մի առ մի կարդացի հետևեալ օրը և յետոյ կրկին ու կրկին, վերջն էլ համարեա թէ անգիր սովորեցի, այնպէս որ մինչև անգամ շատ ժամանակ՝ քնից առաջ, ինձ ու ինձ կրկնում էի ամբողջ երեսներ, որոնք յիշողութեանս մէջ տպաւորվել էին։

...Եւ հետզհետէ իմ երևակայութեանս մէջ վերականգնվեց մի՝ կատարեալ ուրիշ Հենրիետ, բարի և խոնարհ սրտով, լի սիրով և զգացմունքով, Հենրիետ, որի մասին ես մինչև այժմ ամենաթոյլ հասկացողութիւն անգամ չէի ունեցել։ Մինչև իսկ արտաքինն էլ անհամեմատ աւելի գրաւիչ և գեղեցիկ էր թւում, քան առաջ։

Բայց նա այդպէ՞ս էր իրօք։

Ես միանգամայն հրաժարվում էի հաւատալ դրան... Նա այնքան քիչ էր նմանում նրան, որին ճանաչում էի, որը զզուեցնում էր ինձ իր պակասութիւններով, իր մանրակրկիտ, անհամբոյր բնաւորութեամբ և քմահաճութիւններով։ Բայց իւրաքանչիւր նամակ, իւրաքանչիւր ֆրազ բոլորովին այլ կերպ էին պատկերացնում նրան... Երեք տարի շարունակ սիրել են նրան, հրճվել են նրա արժանաւորութիւններով, որ սակայն ես չէի ճանաչում, և չեն նկատել այն պակասութիւնները, որ ես ամենևին չէի կարող ներել նրան։

Մեզնից ո՞րն էր ճշմարիտ, ո՞վ էր սխալվում։ Նա, թէ ես։

Ես անդադար նորից կարդում էի նամակները և ամեն անգամ երևակայութեանս մէջ նկարվում էին երկու՝ կատարեալ տարբեր կանայք միևնոյն պատկերի մէջ. մէկը բարի, սիրալիր, անձնուէր, միւսը—սառն, ժանտ և անհամբոյր։ Ինձ քաջ յայտնի է, որ սիրուհին բնաւ նման չէ կնոջ, բայց խօմ մեղաւոր չէ մարդը, որ իր կեանքի ուղեկցուհու սրտում չէ կարողանում գտնել ցանկալի արձագանքը, մանաւանդ, եթէ նա ամուսնանում է ջահիլ, կատարեալ անփորձ և կեանքին անտեղեակ աղջկայ հետ։

Աւա՜ղ. ահա հէնց այդ պատասխանատուութիւնն էր ինձ վախեցնում և համարձակութիւն չէր տալիս պախարակելու Հենրիետին։ Ես շարունակ ասում էի մտքումս. «Չե՞մ սխալվել արդեօք նրա վերաբերմամբ։ Եթէ նա այդպէս է իրօք, ինչպէս «նա» է ասում, ես ինքս չե՞մ մեղաւորը, որ խեղդեցի նրա մէջ ամեն մի բարի և լաւ բան... Իմ անտարբերութեան շնորհիւ մեր կենակցութիւնը ծանր և տանջող խաչ չէ՞ դարձել նրա համար և նա ստիպված չէ՞ եղել արդեօք հրաժարվել իր կուսական ամենամաքուր և ամենաթանգագին անուրջներից»...

Ո՞վ կարող է գուշակել նոյն իսկ ա՛յն մարդկանց հոգիների դրամաները, որոնք հեկեկում և հառաչում են ձեր սրտերին շատ մօտիկ։

Օ՜, ի՜նչ սարսափելի շաբաթներ անցկացրի ինքս ինձ հետ կռիւ տալով։

Իմ առաջ նկարված կանանցից ո՞րն էր իսկականը, որոնք այնպէս տարբեր և աննման էին միմեանց։

«Երկուսն էլ»—փորձում էի հաւատացնել ինձ,—մտքերս գոնէ մի քիչ հանգստացնելու համար։ Բայց ո՛չ. այդ չէ կարող պատահել... Իւրաքանչիւր արարած մի հոգի միայն ունի, որի իսկական պատկերը պարզ է միայն ամենամօտ անձանց և ջերմ սիրողներին... Բայց ես սիրում էի։ Ճշմարիտ էի ես։

Ա՛յդ պէտք էր իմանալ, ինչ էլ որ լինէր... Հակառակ դէպքում իրաւունք ունէի՞ արդեօք զոհել Հենրիետին։ Ես վճռեցի վերադառնալ տուն, փոխել յարաբերութիւնս դէպի կինս և վարվել նրա հետ այնպէս, իբր թէ նա ա՛յն չէ, որին ես ճանաչում էի, այլ ա՛յն, որին «նա» էր ճանաչում։

Եւ ես վերադարձայ. վերադարձայ զինված եռանդով և վճռականութեամբ, որ այլ ևս նախկին աչքով չը նայեմ նրա վրա։ Հենրիետը ինձ դիմաւորեց սիրալիր, մինչև անգամ ուրա-

կաթուղու արտակարգ գնացքով ուղևորվեց Աբասթուման:

—

Նկարիչ Վ. Սուրէնեանի կազմած պատկերները, որոնցով նա զարդարել է Պուշկինի «Բախչիսարայի շատրվան» երկասիրութիւնը, դարձնում են այդ հրատարակութիւնը մի աչքի ընկնող գործ: Պատկերների մէջ երևում է ուսումնասիրութիւն և բարեխիղճ աշխատանք: Անձնաւորութիւնների պատկերները և տեսարանները բնորոշ են, միացնելով արևելեան ոճը այն երևակայական աշխարհի հետ, որ դուրս է բերված պօէմայում: Բախչիսարայի շատրվանը կազմում է մեծադիր մի հատոր, գեղեցիկ հաստ թղթի վրա տպված, բաղկացած 112 երեսից: Ռուսերէն բնագիրը տպված է Եփրեմովի խմբագրութեամբ մեծ խնամքով: Հրատարակիչն է Գրոսման և Կնեբելի ֆիրման: Լսում ենք, որ այդ ֆիրման յանակցութիւն է սկսել նոյնը հրատարակել հայերէն լեզուով:

—

Կովկասի տնային կենդանիների, բոյսերի, գիւղատնտեսական շինութիւնների լուսանկարները պատրաստելու նպատակով երկրագործութեան մինիստրութեան պաշտօնեաներից մէկը՝ Ջաննէս, ներկայումս ճանապարհորդում է Կովկասի զանազան մասերում և հանում լուսանկարներ: Ջաննէս այժմ ուղևորվել է Հիւսիսային Կովկաս, դէպի Ստաւրոպոլի և Կուբանի նահանգները. այնտեղից նա կանցնի Սև ծովի արևելեան ծովափը, յետոյ կայցելի Քութայիսի նահանգը և կուղևորվի Երևանեան նահանգը: Պատրաստած լուսանկարների մի մի օրինակ պէտք է ուղարկվեն Պարիզի համաշխարհային ցուցահանդէսի կովկասեան բաժինը:

—

Մեզ հաղորդում են, որ հողաչափների մի խումբ ուղևորվեց Գանձակի նահանգի Շահ-դաղ, Մուրղուզ և Համզա կոչված արօտատեղերը՝ յայտնելու այն որոշումները, որոնք կայացել են այդ արօտատեղերի վերաբերութեամբ երկրագործութեան մինիստրի և կովկասեան կառավարչապետի համաձայնութեամբ:

—

Այսօր, յունիսի 30-ին, տեղի կունենայ Թիֆլիսի դումայի վերջին նիստը, որից յետոյ նիստերը, ամառվայ արձակուրդների պատճառով, կը յետաձգվեն մինչև սեպտեմբեր ամիսը:

—

Կազմվում է մի նոր նաւթագործական ընկերութիւն մէկ միլիօն րուբլի հիմնական դրամագլխով, որ պէտք է կոչվի «Գ. Արաֆելովի և ընկ. նաւթագործական և առևտրական ընկերութիւն»: Դրամագլուխը պէտք է կազմվի 2000 անուանական ակցիաներից, իւրաքանչիւրը 500 րուբլու արժողութեամբ: Ընկերութեան նպատակն է շահագործել Բագուի գաւառի հետևեալ նաւթաբեր հողերը՝ Բալախանիի № 6, Դիգեայի № 2, Ղարբիստանի № 66 և ուրիշ տեղերը:

—

ՎԱՆԻՑ մեզ գրում են հետևեալը. «Կաթոլիկաց գործը թէև սակավ է, բայց նորէն խաղալիք է. որչափ որ սակ առատ տրվի հայոց, այնչափ շատ կը յաճախեն նոցա եկեղեցին. երբ սակը պակսի՝ ետ կը դառնան, և վերջապէս աղքատութիւնը կը տիրէ ծանր կերպով երկրին վրա, ասոր համար լուսաւորչականները կերթան կըլլան կաթոլիկ, որպէս զի սակ ձեռք բերեն: Անձրևի շատ կարօտութիւն կայ. գրեթէ բոլոր ջուրեր պակաս են, վարի Հայոց Ձորի—նոր գիւղի ջուրը առին Վանայ համար, իսկ նոր գիւղին Խօշաբայ գետէն ջուր կը բերեն: Ամօթ մը աւելի է, որ մարդիկ կաշխատեցնեն ջուրի ճամբան փորելու և ջուրը բերելու: Նոր ցանքեր լաւ կերևին. հացի օխան 50 փարայ է»:

—

ԱՐՄԱՒԻՐԻՑ մեզ գրում են. «Արմաւիրի հասկացող հայ ժողովրդի ուրախութեան չափ չը կայ: Մեր թեմի առաջնորդ Արիստակէս արքեպիսկոպոս Սեդրակեանի հրամանով, Գասպար քահանան, իր անվայել գործերի համար, զըրկվեց պաշտօնից: Նա, իր մեղքերը քաւելու համար, հրամանագրի համաձայն, պէտք է միշտ եկեղեցի գնայ և ժողովրդի մէջ կանգնի, սակայն այդ մարդը երբ է կատարել իր մեծաւորի հրամանը, որ այժմ կատարէ... Յոյս ունենք սակայն, որ այս վերջին պատուիրազանցութեան համար նա այլ ևս չի վերակոչվի իր պաշտօնին: Տէր-Գասպարի հեռանալով մեր եկեղեցին կորուստ չունեցաւ: Այս օրերս Էջմիածնում ձեռնադրվեց և եկաւ մի նորընծայ, որը հմուտ է մեռել թաղելու և հատաուս (քելեխ) ուտելու մէջ: Արդեօք մեր առաջնորդը գիտէ այս մասին: Ցաւալի է, չափ ցաւալի»:

—

ՀԻՆ-ՆԱԽԻՋԵՒԱՆԻՑ մեզ գրում են. «Այս տարի մեր կողմում բերքերը շատ առատ են. տեղացիք ասում են, որ շատ քիչ է եղել, որ այսպիսի շատ պտուղ լինի: Խաղողի և ցորենի բերքը նոյնպէս լաւ է: Նորերումս կայացաւ պ. Սունդուկեանի նախագահութեամբ գիւղական մթերքների ցուցահանդէս տեղական կլուբի շինութեան մէջ, որը բանում էր հինգ սենեակ. դրված էին բօժօժ, խնձոր, ցորեն և ուրիշ բաներ: Առանձին ուշադրութեան արժանի էին բօժօժի էկսպօնատները»:

—

ՂՈՒԲԱՅԻՑ մեզ գրում են. «Ղուբայի կալուածատիրական գիւղերի տանուտէրերը գրաւոր զեկուցումներ ուղարկեցին հաշտարար միջնորդ Դէմինովուն, յայտնելով նրան, որ այդ գիւղերում չտեմարաններ են կառուցվել և թէ այդ չտեմարաններում որքան է ամբարված ցորեն և գարի պահեստի համար: Մի շրջաբերական թղթով հետևեալ խելացի կարգադրութիւնն է արված Բագուի նահանգապետի կողմից: Հրամայված է պրիստաւներին և տանուտէրերին իմանալ, թէ ո՞ր գիւղում, ո՞ր ընտանիք աղքատ, անխնամ, անճար, հիւանդ է, ո՞վ հող չունի, ո՞րքան որբեր կան: Այդպիսիներին ցորեն է բաժանված»:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

—«Echo de Paris» լրագիրը պնդում է, որ Դրէյֆուսի փաստաբանները, Լաբօրի և Դէմանժ, պահանջում են, որ Դրէյֆուսի գործի քննութիւնը նշանակվի մինչև յուլիսի 19-ը (31-ը): Նրանք կարծում են, որ եթէ բորդերօի հարցն է լինելու քննութեան առարկայ, այն ժամանակ դատը կը վերջանայ երեք օրում, իսկ եթէ ուրիշ հարցեր յարուցվեն, այն ժամանակ կարող է տևել մինչև երեք շաբաթ:

—«Journal» լրագրի աշխատակիցը տեսակցութիւն է ունեցել Մերսիէի որդու հետ, որը ասել է նրան, թէ գեներալը մինչև Դրէյֆուսի գործի քննութեան օրը պէտք է խորը լռութիւն պահպանէ, բայց դատարանում կը հաղորդէ բոլորը: Լրագիրները հարցնում են, թէ ինչ է նշանակում արդեօք այդ «բոլորը»: Մի քանի լրագիրների կարծիքով Մերսիէ ուղղակի կերդվի «զինուորականի ազնիւ խօսքով» որ Դրէյֆուս յանցաւոր է: Միւս կողմից «Petite Republique» լրագիրը հաղորդում է, որ գեներալը տատանվում է երկու տեսակ մեղադրանքի մէջ. մի կողմից նա շատ կը ցանկանար կրկին հաստատել, որ բորդերօն գրել է Դրէյֆուս, բայց լաւ իմանալով թէ որքան խախուտ ու անհիմն է այդ փորձը, նա պատրաստ է թողնել բորդերօի հարցը, և Դրէյֆուսի դէմ յարուցանել մի բօժան, որի մէջ առանձին դեր կը լինի յատկացրած մի բարեկամ պետութեան: Լրագիրը հաւատացած է, որ այդ էլ չի աջողվի Մերսիէին:

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կանանց միջազգային կօնգրէսում առանձին ուշադրութիւն նուիրվեց կին-բժիշկների հարցին: Այդ հարցը քննող սեկցիայի նախագահ ընտրվեց տիկին Գարրէտ Անդէրսօն, առաջինը կին-բժիշկներից, որ Անգլիայում կին-բժշկի քննութիւն բռնեց: Նա այն ժամանակ իր սեփական ոյժերով բացեց մի փոքր դեղատուն և փոքր կլինիկա, իսկ այժմ այդ հիմնարկութիւններն աճեցին և կրում են New Hospital for Women անունը, որը գտնվում է բացառապէս կանանց վարչութեան տակ, որին գլուխ են կանգնած տիկիններ Անդէրսօն և Շէրլի: Սեկցիայի նախագահուհին բացատրեց, որ «Նոր Հիւանդանոցը» ներկայումս հաւասար իրաւունքներ է վայելում Լօնդօնի ուրիշ հիւանդանոցների հետ: Ամէրիկացի պատուիրակ տիկին Ստէվէնսօն, ամենանշանաւոր կին-բժիշկներից մէկը Ամէրիկայում, ընդհանուր գծերով նկարագրեց ամէրիկական կին-բժիշկների նպատակները և աջողութիւնները: Այժմ ամէրիկացի կանանց առջև բացված են բոլոր համալսարանների դռները: Տիկին Ստեվէնսօն այն միտքն է յայտնում, թէ պէտք է, որ աղամարդիկ և կանայք միասին ուսում առնեն, և ապացուցանում է, որ միայն այդ կերպ կարելի է պատրաստել իսկական բժիշկներ: Նա հակառակ է մանկաբարձական կուրսերին, որոնք կիսատ-պռատ գիտութիւն են տալիս մանկաբարձուհիներին, որոնք վտանգաւոր են թէ բժիշկների և թէ հիւանդների համար: Տիկին Ստէվէնսօն վերջն առաջարկեց ամբողջ աշխարհի կին-բժիշկներին դաշնակցութիւն կազմել կին-բժիշկների դասի փոխադարձ զարգացման համար: Ռուսաց պատուիրակ տիկին Ստեֆանօվսկայա զեկուցում ներկայացրեց կին-բժիշկների դրութեան մասին Ռուսաստանում, ուր նրանք համաւասար իրաւունքներ ունեն տղամարդկանց հետ: Նա ասեց, որ 400 կին-բժիշկներից 191 մարդու են գնացել, որ ապացուցանում է, թէ նրանց զբաղմունքները չեն խանգարում ընտանեկան կեանքը:

„ՄՇԱԿԻ“ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՌՈՒՍԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

—

28 յունիսի

ՊԱՐԻԶ: Իտալացի գեներալ Ջիլէտտօին, որը լրտեսութեան համար նորերս հնգամեայ բանտարկութեան դատապարտվեց, ներումն շնորհվեց յուլիսի 2-ի (14-ին) ազգային տօնի պատճառով:

ԲԷԼԳՐԱԴ: Կալանաւորված են մի քանի հոգևորականներ, որոնց թւում աւագ քահանայ Միլիչ: Կնեաժէվիչ իրան յանցաւոր է համարում, բայց պնդում է, որ ինքն կաշառված է աչքի ընկնող արմատականներից: Կառավարութիւնների պետերից մեծ մասը շնորհաւորեցին Ալէքսանդր թագաւորին:

ՊՕԼՏԱՎԱ: Երէկ, Պօլտավայի մօտ յաղթութեան 190 ամեայ տարեդարձի առիթով, ազգաբնակութեան բոլոր դասակարգերը ուրախութեամբ տօնեցին այդ պատմական նշանաւոր անցքը:

29 յունիսի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ: Կայսերական պալատի ճաղորգագրութիւնը: Յունիսի 28-ին, առաւօտեան 9 ժամ 35 րօպէին, Աբասթումանում ի Տէր հանգուցեալ ...

խութեամբ, բոլորովին այլ կերպով, քան դիմաւորում էր մինչև այժմ:

—Ի՞նչ է պատահել ձեզ հետ: Դուք բոլորովին փոխվել էք,—ասաց նա ինձ հէնց նոյն երեկոյեան:

Բայց նա էլ փոխված էր: Բարի, գգուալից էր դարձել. նա միանգամայն ինձ դիւթեց և գութս էր շարժում: Ինձ այլ ևս ոչ մի ջանք պէտք չէր «նրա» ճշմարտութեան մասին համոզվելու համար:

Այո, «նա» իրաւացի է:

Հասաւ ինձ համար մի ամենաերջանիկ ժամանակ: Օրէցօր ես համոզվում էի, որ Հենրիետը, որին դեռ երէկ ես արհամարհում էի, ամեն լաւ յատկութիւններ պարունակում է իր մէջ, որ նկատել են «ուրիշները» և որ ես մինչև այժմ չեմ նկատել: Ես կոյր էի և դիպուածը, աւելի ճշմարիտը —նամակները, բաց արին իմ աչքերը... Մեր ուշացած սէրը սկսեց աճել անդադար, բայց մենք չէինք վստահանում խոստովանել այդ: Անցեալը վրդովում էր մեզ...

Մի անգամ երեկոյեան նա ծունկ չոքեց առջևս. դէմքը տխուր էր, աչքերում արտասուք էր փայլում: Ես իսկոյն հասկացայ նրա խեղճ հոգու տանջանքը և, խօսելու ժամանակ չը տալով, ասացի, պինդ կրծքիս սեղմելով նրան.

—Մենք երկուսս էլ տարբեր ճամբով էինք ընթանում, բայց մեր ուղիները, վերջապէս, միացան միմեանց... Ես ոչինչ չեմ ուզում իմանալ: Ես քո անցեալի հետ գործ չունեմ, որովհետև առաջին անգամն եմ քեզ տեսնում և սիրում եմ քեզ այնպէս, ինչպէս որ կաս... Սիրում եմ քեզ հոգուս բոլոր թելերով...

Եւ առաջին ջերմ համբոյրին մեր շրթունքները միացան:

Մել. Եսայեան

ՀԱՄՔԱՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՈՒՄ
(Նամակ Ախալցխայից)

—

Ամսիս 20-ին ներկայ էի մրգավաճառների համքարական ընդհանուր ժողովին: Ով փոքր ի շատէ ուսումնասիրել է համքարական կազմակերպութիւնը, որ դարերից ի վեր սրբագործված է եղել մեր մէջ, նա համոզվում է, որ համքարական դիսցիպլինան ունեցել է և ունի օգտակար հետևանքներ՝ բարոյական և թէ տնտեսական տեսակէտներից: Վերջին տարիներս, համարեա թէ, անունով միայն գոյութիւն ունէին մեր մէջ համքարութիւնները, իսկ գործով գոլորշիացած էին: Տարվայ մէջ մի կամ երկու անգամ, երբ համքարական դրօշակները պարզած հետևում էին պաշտօնական հանդիսաւոր թափօրներին, ահա այդ ժամանակ մասներով ցոյց էին տալիս, թէ այս ինչ դրօշակը այս ինչ համքարութեանն է պատկանում. աւելի ոչինչ:

Թէ ինչու համար համքարութեան հաստատ հիմքերը քայքայվում են այժմ, այդ հարցի լուծումը պէտք է որոնել հասարակութեան խաւերի զարգացման և հասկացողութեան աստիճանների մէջ: Այժմ երևան էլ ինքնաւէր է դառել, դիսցիպլինայի ենթարկվելը նա համարում է իր արժանապատուութեան ստորացում: Երկրի կառավարութիւնը միշտ համակրանքով է վերաբերվել համքարական կազմի օգտակար գործունէութեան և, մինչև անգամ, խրախուսել է և օժանդակել: Այժմ քաղաքիս աւագի, պ. Գ. Մովսիսեանի միջնորդութիւնը՝ վերակազմել համքարութիւնները, արժանի է գովութեան. մանաւանդ այդ նախաձեռնութիւնը նա առաջին անգամ փորձեց, պօլիցիական աւագ պաշտօնեայի մասնակցութեամբ, բախկալների (մրգավաճառների) համքարութիւնը հաստատ և օրինաւոր հիմունքների վրա վերահաստատելու ցանկութեամբ:

Ամեն քաղաքի մէջ յայտնի է մրգավաճառների համայնքը. այդ հօտը միայն գառներից չէ կազմված, ուստի ամսիս 20-ի ընդհանուր ժողովից, ուր անձամբ գտնվեցի, գեղեցիկ տպաւորութեան տակ մեկնեցի, ծանօթանալով այդ համքարութեան էական և պարտաւորեցուցիչ կանոնների հետ: Ահաւասիկ մի քանի կէտեր այդ համքարութեան պարտաւորութիւններից:—Համքարութեան անդամներից ոչ ոք իրաւունք չունի գիւղերից, կամ թէ ուրիշ երկրից քաղաքս եկած մթերքը ճանապարհի վրա սակարկելու, այլ ապրանքը պէտք է հաւաքվի Ղափանի տակ (քաղաքային մեծ կշեռքը) և այնտեղ վաճառվելու է սկզբում սպառողների վրա և ոչ թէ վաճառողների: Իսկ, կէսօրից յետոյ, չը վաճառված ապրանքը տիրոջ հետ սակարկում են բազարի վերակացուն և բախկալների ուստաբաշին. գինը որոշված ապրանքը, կշռվելով ղափանի տակ, ուստաբաշին բաժանում է հաւասարապէս թաղերի վրա. թաղապետը բաժանում է նոյնպէս հաւասար չափով իր թաղի վրա, պարտաւորեցնելով իւրաքանչիւրին վաճառել ապրանքը բազարի վերակացուի նշանակած գնով և ոչ երբէք աւելի:

Համքարութիւնը ունի իր ուստաբաշին (աւագը), երկու օգնականներ և թաղապետներ (քեօշայ ուստասի): Թաղապետների և ուստաբաշիի օգնականների վրա բարոյական պարտք է դրված ըմբոստների և զեղծումներ գործողների մասին զեկուցանել ուստաբաշիին, որը համքարական ընդհանուր ժողովում ընկերական դատի ենթարկելով յանցաւորներին, գործողի և յանցանքի աստիճանին նայելով՝ դատապարտում է դրամական տուգանքի յօգուտ համքարական դանձանակի (որ բաժանում է աղքատներին) կամ ենթարկում բարոյական պատժի:

Այդ օրը երեք մեղադրվածներ կային. երկուսը խոստովանեցին իրանց յանցանքը ճշգութեամբ և ենթարկվեցին բարոյական պատժի, այսինքն քառորդ ժամ ոտի վրա կանգնելու. այնուհետև խրատեց և յանդիմանեց նրանց ուստաբաշի պ. Սարաֆեանցը, իսկ վերջիններս իւրաքանչիւրից ներողութիւն խնդրեցին: Երրորդը յամառութեամբ ուզում էր քօղարկել իր արածը, բայց ապացուցվեց վկաներով, որ նա, արդարև, առանց ուստաբաշիի գիտութեանը գնել է ապրանք բերողից ճանապարհին և պահել, փոխանակ ղափանը տանելու. այդ պատճառով նա, բացի բարոյական պատժից, ենթարկվեց և դրամական տուգանքի,—1 ր. յօգուտ աղքատների և 8 կ. յօգուտ իգիդբաշիի (գզիր): Այնուհետև հերթը եկաւ մրգավաճառների վարպետ օրհնելու հանդէսին: Նորընծաները վեց հոգի էին, որոնք կամաւոր նուէրներ տուին յօգուտ աղքատների, մէկ րուբլուց մինչև 3 րուբլի: Յետոյ մի աւագ վարպետ ներկայացրեց իր սանին և յայտնեց հրապարակով նորընծայի արժանաւորութիւնները, գովելով նրա վարքը և բարքը և խնդրեց արժանի համարել և ընդունել իր սանին համքարութեան անդամ: Այսպէս ներկայացան և միւսները: Նորընծաները չոքեցին յատակի վրա. վարպետները շրջանակ կազմեցին նրանց բոլորը, գլխարկները վերցրին, բոլորը միասին ձեռքերը կից բռնած (ինչպէս եկեղեցում «Հաւատամք» ասելու ժամանակ): Ուստաբաշին կարդաց օրհնութեան թուղթը, այնուհետև բոլոր վարպետները միաձայն երգեցին Տէրունական աղօթքը: Վերջը բարձրացան նորընծաները և կից բռնած ձեռներով մօտեցան նախ ուստաբաշիին, յետոյ միւս բոլոր վարպետներին և կից բռնած ձեռքերը մօտեցնելով նրանց կից բռնած ձեռքերի մատներին, համբուրեցին նրանց մատները, հրապարակօրէն ուխտելով հաւատարիմ մնալ համքարութեան օրէնքներին, կարգ և կանոններին: Համքարութեան մէջ կային և մի քանի հրէաներ:

Երբ վերջացաւ ծիսակատարութիւնը, այնուհետև ուստաբաշիից սկսած ամեն մինը շնորհաւորեց նոր ընկերներին:

Այդ ժողովում հարց ծագեց համքարական հոգաբարձութիւն հաստատելու համար պաշտօնապէս միջնորդել ուր հարկն է՝ արտօնութիւն ստանալու, ինչպէս որ այժմ նօրմալ օրէնք կայ թաղական աղքատների հոգաբարձութիւններ հաստատելու մասին: Բայց ժամանակն անցած լինելով, յետաձգվեց մինչև հետևեալ համքարական ժողովը:

Աւ. Աս.

դաւ Թագաժառանգ Ցեսարեվիչ և Մեծ Իշխան Գէորգի Ալէքսանդրովիչ: Նորին Բարձրութեան վախճանը տեղի ունեցաւ կոկորդից յանկարծակի սաստիկ արիւնհոսութեան պատճառով: Հրամայված է սուգ պահել Բարձրագոյն պալատում երեք ամսով:

Ներքին գործերի, ժողովրդական լուսաւորութեան և արդարադատութեան մինիստրները և ս. Սինոդի օբէր-պրօկուրորը վճռեցին կատարելապէս դադարեցնել «Начало» ամսագրի հրատարակութիւնը, որ լոյս էր տեսնում Պետերբուրգում:

ՑԵՏԻՆԻԷ: Հնարովի են իշխան Դանիիլի պսակադրութեան յետաձգման վերաբերեալ լուրերը: Պսակադրութիւնը վերջնականապէս նշանակված է յուլիսի 15-ին (23-ին): Իշխան Դանիիլի առողջութիւնը գերազանց է:

ԲԷԼԳՐԱԴ: Բէլգրադում և նրա շրջակայքում պաշարման դրութիւն է յայտարարված: Այդ միջոցը ձեռք է առնված այն մերկացումների պատճառով, որ երևաց Միլանի կեանքի դէմ փորձ անելու մասին արած քննութիւնից: Աւագ քահանայ Դժուրիչ, աչքի ընկնող արմատական, Ուժիցայից Բէլգրադ բերվեց և յանձնվեց ոստիկանութեան ձեռքը: «Одъекъ» լրագրի երկու աշխատակիցները կալանաւորված են: «Одъекъ» դադարեց:

ԲԷԼԳՐԱԴ: Պաշտօնական օրգանում հրատարակված է արքայական հրովարտակ պաշարման դրութեան մասին Բէլգրադում: Հրովարտակը, բացի դրանից, որոշում է, որ այդ դրութիւնը կը տարածվի և Միլանի կեանքի դէմ փորձ անելու առիթով կալանաւորված անձանց վրա:

ԲԷԼԳՐԱԴ: Բողոքարկու դատարանի անդամ Նէստաս Անտօնօվիչ նշանակված է դատաստանական քննիչ Միլանի կեանքի դէմ փորձ անելու գործի համար:

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ ԹԱԳՈՒՀԻ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ
ԻՍԱՀԱԿ ՄԵԼԻՔ-ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

	№ 1 գնացքը:	№ 3 գնացքը:
Բաթումից դուրս է գալիս	ցեր. 4 ժ. 15 ր.	գիշ. 12 ժ. 20 ր.
Թիֆլիս է հասնում	առ. 8 ժ. 40 „	եր. 6 „ 38 „
Թիֆլ. դուրս է գալիս	„ 9 „ 10 „	եր. 7 „ 37 „
Բաթում է հասնում	եր. 8 „ 32 „	առ. 8 „ 12 „
	№ 2 գնացքը:	№ 4 գնացքը:
Բաթումից դուրս է գալիս	առ. 9 ժ. 15 ր.	եր. 9 ժ. 05 ր.
Թիֆլիս է հասնում	եր. 8 ժ. 53 „	առ. 9 „ 45 „
Թիֆլիսից դուրս է գալիս	„ 9 „ 23 „	„ 11 „ 32 „
Բաքու է հասնում	ցեր. 1 „ 04 „	„ 6 „ 15 „

Դ Ի Լ Ի Ժ Ա Ն Ս Ն Ե Ր

Հինգ հոգու համար

Թիֆլիսից դուրս է գալիս	7 ժ. առ.	9 ժամ. առ.
Գիշերում է	Մլետում	Պասանաուր
Վլադիկավկազ հասնում է	7 ժ. 20 ր. եր.	9 ժ. 20ր. եր.

Վեց հոգու համար (չեն գիշերում)

Թիֆլիսից դուրս է գալիս	1 ժ. ցերեկ.	7 ժ. երեկ
Վլադիկավկազ հասնում է	3 „ 25 ր. եր.	9 ժ. 50 ր. եր

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ
Բ. ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆԻ

(Կուկիա, Վօրօնցօվի արձանի հանդէպ)

Հիւանդներին ընդունում են ամեն օր, բացի կիրակի օրերից:

ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ՝

Բ. Ա. ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆ—11—12 ժ. վիրաբուժութեան, վեներական (սիֆիլիս) և միզասեռ. հ.

Կ. Մ. ՉԻԿՈՎԱՆԻ—9—10 ժ. աչքի, ներքին և նեարդային հ.

Ձ. Ի. ԲԱԲԱՆԱՍԵԱՆՑ—11—12 ժ. կանանց հիւանդ.

Ա. Պ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆՑ—1—1½ ժ. ներքին և երեխայոց հ.

Ա. Գ. ԳՈՒՐԿՕ—1½—2 ժ. ներքին և միասեռական հ.

ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ՝

Բ. Ա. ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆ—7½—8 ժ.

Տ. Ի. ԲՈՒԴԵՆԿՕ հիւանդանոցումը քիմիական և խոշորացուցական հետազօտութիւններ է անում մէզի, խխի, արեան, կաթի և այլն:

Վճար 50 կ. չքաւորները ձրի: Համախորհրդի (կօնսիլիումի) և օպերացիայի համար առանձին:

Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝
147—151 Բժշկապետ ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆ

ՊՐՕՎԱՆՍԻ ԻՒՂ
ՅԱՅՏՆԻ ԿԵՕԼԵՐԵԱՆ

պատրաստած Նիցցայում առանձին ցուցմունքով: Ծախվում է

ԱՄԵՆ ՏԵՂ ԵՒ ԲՈԼՈՐ

յայտնի վաճառականների մօտ: Այդ իւղը պատրաստվում է միայն մայիս ամսում և միմիայն նոր ժողովված ու բոլորովին հասած և ընտիր ձիթապտղից:

ԹԱՒՐԻԶԻ Մանկական պարտէզի, արհեստանոցի և մասնաւոր ընտանիքի համար պահանջվում են վարժուհիներ:

Հասցէ՝ Փոքր Բեթղեհէմի փողոց, տուն Մատինեանի, № 3. Օր. Պետրոսեան
2—5

HUILE d'OLIVE BESSEDE

Իսկական պրօվանսայի իւղ ԲԷՍԷԴ, բոլորովին մաքուր, առողջ և ամենալաւ տեսակից: Խնդրում են չընդունել այնպիսի շիշեր, որոնց դրոշմները փչացված են կամ չունեն ստորագրութիւն: Զգոյշ կենալ կեղծումից, որոնք աշխատում են նմանացնել դրոշմը կամ շիշի ձևը: Իսկական ԲԷՍԷԴ իւղը, Մարսէլիայից (Ֆրանսիա) վաճառվում է ամեն տեղ:
7—12

ТОЛЬКО НА ШЕСТЬ ДНЕЙ
28, 29, 30 Іюня 1-е 2, и 3-е Іюля

По установленному порядку ОДИНЪ РАЗЪ ВЪ ГОДУ

Со скидкою съ цѣнъ Прейсъ-куранта до

40 % съ рубля

БОЛЬШАЯ ДЕШЕВАЯ РАСПРОДАЖА

Полотно въ остаткахъ и цѣльн. штукахъ, столовое бѣлье, разный бумажный товаръ для бѣлья, тюль гардинный, бархатные ковры и скатерти. Одѣяла: тканьевыя и плюшевыя.

Мужское и дамское готовое бѣлье (по преимуществу сезонное, т. е. цвѣтное). Саратовскія сарпинки, батистн. кисей и др. лѣтнія матеріи для платья и рубашки. Китайская чесунча и много другихъ т. п. товаровъ.

ВЪ МАГАЗИНѢ
П. С. ДОРОЖНОВА
(շ. ե. չ.) Сололакская улица, домъ Гургенова. 3—3

ТРЕБУЙТЕ ВЕЗДѢ
ШОКОЛАДЪ СІУ
ФАБР. С. СІУ и К°. МОСКВА.
13—52 (չ)

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ
Ե Ր Կ Ո Ւ Ս Ե Ռ Ի Ա Ն Ձ Ա Ն Ց Հ Ա Մ Ա Ր
ՏԱՍՆՈՒԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Առևտրական Կուրսերի նպատակն է՝ մասնագիտական առևտրական կրթութիւն տալ երկու սեռի անձանց և պատրաստել գործնական ճանապարհով հմուտ հաշուապահներ: Աւարտողները ստանում են ատտեստատներ:

Աւանդելի առարկայք սրանք են՝ 1) Առևտրական Տնտեսութիւն, 2) Առևտրական Թուաբանութիւն, 3) Հաշուապահութիւն (պարզ, կրկնակի և բանկային), 4) Թուաբանութիւն համրիչի վրա, 5) Առևտրական թղթակցութիւն, 6) Առևտրական և մուրհակի կանոնադրութիւն և 7) Գեղագրութիւն, վատ ձեռքի ուղղելը:

Ուսումը սկսվելու է սեպտեմբերի 15-ից: Ընդունելութիւնը սեպտեմբերի 1-ից, ամենայն օր, առաւօտեան 10-ից մինչև 11-ը, և երեկոյեան 4-ից մինչև 8 ժամը, կուրսեր հիմնողի բնակարանում, Սօլօլակում, Ալէքսանդր Փրիդօնօվի տանը № 9, Սերգիևվսկայա և Նագօրնայա փողոցների անկիւնում: Ծրագիրը և կանօնները կարելի է ստանալ ձրիապէս եղբ. Ծօվիանօվների բանկային գրասենեակում և կուրսեր հիմնողի բնակարանում: Օտարաքաղաքացիք դիմում են՝ Тифлисъ, С. П. Мануэльянцу. (չ. չ.) 4—25

1865. 1846. 1896. 1882.

Ա. ՌԱԼԼԷ եւ ԸՆԿ.
ՀԱՅԹԱՅԹՈՂ ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ՊԱԼԱՏԻ

ՕԾԱՆԵԼԻՔ
ԼԷՎԿՈՅ
Veillet blanc

ՀՈՏԱՒԷՏ ՋՈՒՐ
ՍԱՊՈՆ
ԾԱՂԻԿՆԵՐԻ ՋՈՒՐ
ՊՈՒԴՐԱ.

Москва, Кузнецкій мостъ. Тверская, д. Спиридонова. С.-Петербургъ. Новскій, 18: Садовая 25.

(չ.)

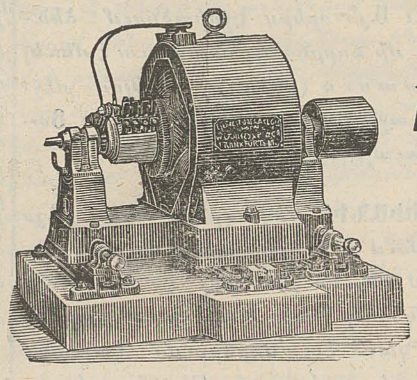

ՃԻՆԱՐԱՐԱԿԱՆ-ՏԵԽՆԻԿԱԿԱՆ ԲԻՒՐՕ
Ինժեներ Ն. Բ. Պասսեկի

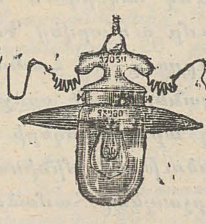

Тифлисъ, Михайловская ул. № 116,

Հասցէն հեռագիրների համար. *Тифлисъ— Пассеку.*

ՏԵԼԷՖՕՆ № 642.

ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑՉՈՒԹԻՒՆ Ռուսաց և արտասահմանեան ֆիրմաների:

ԲԻՒՐՕՆ ՅԱՆՁՆ Է ԱՌՆՈՒՄ կառուցանել

Ամեն տեսակ շինութիւններ, գործարաններ և գործատներ

ԳԱԶՕ-ՇՈԳԻԻ-ՋՐԱՆՑՔՆԵՐ

Ամեն տեսակ էլէկտրոտէխնիկական կառուցումներ և սարքեր, այսինքն հեռագիրների, տէլէֆօնների, լուսաւորութեան, տրամվայների և այժմ հաղորդելը հեռաւորութեան վրա:

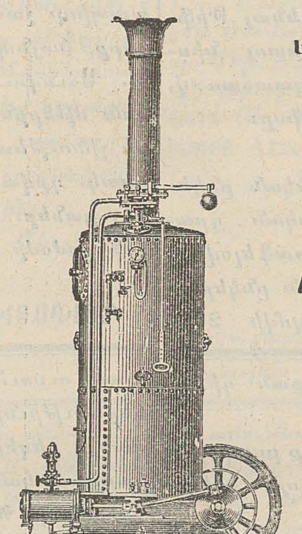

ԿԱՆԱԼԻԶԱՑԻԱ, ՎԵՆՏԻԼԻԱՑԻԱ և ՏԱՔԱՑՈՒՄԸ

ԴՆԵԼ, ԺՈՂՈՎԵԼ և ՍԱՐՔԵԼ ամեն տեսակ

իւրբիններ, խողովակներ, մեքենաներ և ջրհաններ:

ԿԱՌՈՒՑԱՆԵԼ երկաթէ կամուրջներ և տնակներ:

ՑԵՄԷՆՏԻ ՎԱՃԱՌՈՒՄՆ
(ե. հ. շ.) 17—100

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 29 Іюня 1899 г. Типографія Грузинск. Т.—ва Орбеліановская ул., № 27.